

dalje se čudeći: »Odakle si? « Čovek na to odgovori: »Iz mahune graška«, pokazujući na biljku u blizini. »Ah,« uzviknu gavran, »ja sam stvorio tu penjačicu, ali nisam znao da će išta iz nje izaći.«

¹ Ovaj primer je poslužio velikom američkom antropologu Paulu Radinu kao potvrda velikog društvenog uticaja šamana (upor. PRIMITIVE RELIGION, /2. izdanje/, Dover, New York, 1957, str. 135–138).

² Upor. G. H. Marsh, »A Comparative Survey of Eskimo–Aleut Religion«, ANTROPOLOGICAL PAPERS OF THE UNIVERSITY OF ALASKA Vol. 3, str. 21–36, 1954.

³ Edward W. Nelson, THE ESKIMO ABOUT BERING STRAIT, 18th Annual Report of the Bureau of American Ethnology, Vol. 1: 1–558, 1899. Reprint 1983 Smithsonian Institution Press, Washington.

SOCIALNE VLOGE ANTROPOLOGIJE – INTERKONGRES IUAES

MEDNARODNE UNIJE ANTROPOLOŠKIH IN ETNOLOŠKIH ZNANOSTI

RALF ČEPLAK

Med dvema svetovnjima kongresoma »Mednarodne unije antropoloških in etnoloških znanosti« (IUAES), leta 1988 v Zagrebu in 1993 v Mexico City-ju so se odločili Portugalci organizirati Interkongres, ki je potekal od 5. do 12. septembra 1990 v Lizboni.

»Socialne vloge antropologije« – rdeča nit kongresa oziroma naslovna tema se je prepletala v vseh enajstih sekcijah oziroma simpozijih:

- antropologija in biologija,
- antropološka ekonomija in razvoj,
- antropologija in sodobni socialni problemi,
- antropologija in simbolika,
- antropologija in zdravje,
- antropologija in kultura,
- antropologija in družina,
- antropologija in muzeologija,
- antropologija in okolje,
- antropologija in mednarodni odnosi,
- antropologija in portugalska odkritja.

Zaradi pisanosti in širine antropologije so meje med posameznimi vedami znotraj nje močno zabrisane, ponekod se dopolnjujejo, drugod razhajajo, in morda prav ta širina in kompleksnost vpliva na rojevanje novih znanstvenih disciplin: zlasti na primer: »korporacijske antropologije«, ki jo močno razvijajo Japonci pa tudi v »Združeni Evropi«. Tipično etnološke referate smo lahko poslušali v več sekcijah, na primer: antropologija in kultura, a. in simbolika, a. in sodobni socialni problemi, a. in družina, a. in portugalska odkritja. Morda je bila »najčistejša« sekcija a. in muzeologija, ki se je posvetila le muzeološkim vprašanjem oziroma muzeologiji v relaciji do antropologije in obratno.

Že v otvoritvenem govoru v Narodni knjižnici v Lizboni je predsednik Interkongresa Augusto Mesquitela Lima poudaril povezovalno vlogo antropologije v kontekstu povezovanja vseh antropoloških znanosti kot tudi v kompleksnem interdisciplinarnem in multidisciplinarnem razumevanju človeštva. S tem je bila izpostavljena tudi socialna vloga oziroma socialne vloge antropologije.

Med izstopajočimi referati, ki sem jih poslušal, sodi vsekakor referat »Japonske korporacijske zapreke v prekomorskih deželah« Y. Kikuchija iz Waseda univerze v Tokiu. Seznanil nas je s prizadevanji japonskih antropologov, ki raziskujejo v deželah, kjer ustanavljajo svoje korporacije oziroma podjetja. Če hočejo Japonci uspešno delovati v Ameriki ali v Evropi, morajo razumeti in poznati tudi te – njim tuje kulture. Se pravi vodilo antropoloških raziskovanj je povsem pragmatičen vidik poslovne uspešnosti v tujih kulturnih okoljih. Ob tem je bilo v diskusiji govora tudi o nastanku antropologije oziroma tako imenovane kolonialne antropologije, ki je imela identična pragmatična (kolonialna) izhodišča. V tem kontekstu so zanimivi novi strokovni termini, ki se šele začenjajo uveljavljati v stroki – Corporate Anthropology, Enterprise Anthropology.

Lupi, Joao E. P. B. je v referatu »Alternativne racionalnosti: Definicija vmesnika (interface) med etnologijo in umetno inteligenco« posegel v področje kibernetike. Predlagal je raziskati modele in načine mišljenja »drugih kultur« ter njihov prevod v sheme in formule, ki bi jih lahko razumeli strokovnjaki za umetno inteligenco. V bistvu sprejemajo računalniki le logiko, ki bazira na ne-kontradikcijskem principu. Software-ski programi delujejo v poenostavljenih in omejenih oblikah racionalnosti. Raziskovanje ne-standardne logike je zaradi tega relevantno za izboljšanje programov, ki so sposobni simulirati človeško mišljenje v najrazličnejših variantah. Mnoge tovrstne raziskave so bile realizirane v zadnjih letih. Verjetno je, da je razvoj take logike lahko inspiriran z analizo racionalnosti tako imenovane »etnične kulture«. To je naloga za etnologe, ki se zanimajo za filozofijo in, ki si prizadevajo definirati mentalne procese s shemami, ki so podobne shemam umetne inteligence. Prvi korak, ki ga

je predlagal, je diskusija o tendencah, ki se pojavljajo v »Kognitivni antropologiji«. Diskusija o racionalnosti naj bi tvorila pomembno teoretično strukturo za nastanek neklasične logike.

Naslovi referatov kot »Pivo v južni Afriki: funkcije in fluktuacije«, »Ženske in turizem na Sardiniji: primer Baunei«, »Socialna evolucija lovcev – nabiralcev: etnoarheološki pristop«, »Mednarodna migracija delavcev s Filipinov«, Etničnost in ekonomsko stanje: Portugalci v Kanadi in južni Afriki«, »Ekologija in moč v južnem Baludžistanu«, »Trikotnik časa: strukturalni model časovnih konceptov«, »Nagualizem v luči sodobne etnografije« itn., itn. kažejo na izredno širino profesionalnega zanimanja antropologov, na prenašanje poudarka na raziskovanje sodobnih socialnih, ekoloških, zdravstvenih in drugih problemov, na pragmatično usmerjanje, na vključevanje v postindustrijske znanosti kot na primer kibernetiko, genetski inženiring itn.

Zanimiv je komentar enega izmed udeležencev: »Antropologija lahko utre (izgladi) pot za inovacije v tehničnih znanostih.«

Na kongresu se je odprla tudi dilema enotnosti nacionalne države oziroma večnacionalne države (ki postaja vse bolj aktualna vsled naraščajočih interetničnih konfliktov od Evrope pa do Azije in Afrike). Postavilo se je vprašanje ali naj antropologija stopi na stran manjšin, ali dominantnih etničnih skupin, ali naj se sploh angažira ob reševanju interetničnih konfliktov, ali naj stoji ob strani in pridno goji kabinetski akademizem. Skratka, odprla se je cela vrsta vprašanj, ki se vpletajo in prepletajo tudi s politiko oziroma aktualnimi političnimi dogajanjmi po svetu.

Paralelno z vsemi naštetimi simpoziji je prostorsko ločeno (na drugem koncu Lizbone) v prvih dneh kongresa potekal tudi simpozij vizualne antropologije.

Organizacijsko je kongres bolj šepal. Urnik referatov se je večkrat pomešal in referate so predstavljali iz ene sekcije v drugo. Vendar je vse napake in pomanjkljivosti odtehtala nevsiljiva gostoljubnost Portugalcev. Dogovorjen je bil tudi datum 13. svetovnega kongresa I. U. A. E. S., ki bo od 28. julija do 10. avgusta 1993 v Mexico City-ju. Vse informacije pa nudi: XIII. CICA E – Coordination de Humanidades U. N. A. M., 04510 MEXICO D. F., MEXICO.